

**Η οικονομική σκοπιμότητα της διοργάνωσης της Έκθεσης EXPO στη
Θεσσαλονίκη το 2007/8
με βάση τη Σύνοψη της Μελέτης Σκοπιμότητας**

1. Γενικές διαπιστώσεις

Η διοργάνωση της EXPO του 2007/8 στη Θεσσαλονίκη έχει οικονομική, κοινωνική και πολιτική διάσταση. Αποτελεί ένα σημαντικό γεγονός, που έχει κόστος αλλά και οφέλη. Τα παρακάτω σχόλια επικεντρώνονται μόνο στην οικονομική διάσταση του κόστους και της ωφέλειας. Οποσδήποτε, όμως, και οι υπόλοιπες διαστάσεις έχουν σημαντικό ρόλο στην τελική απόφαση υποβολής αίτησης για τη διοργάνωση.

Περιληπτικά, σύμφωνα με τη Μελέτη Σκοπιμότητας, η καθαρή επιβάρυνση στον Προϋπολογισμό αναμένεται να κυμανθεί από 12,5 δις (με όφελος που ισοδυναμεί με 76 δις περίπου καθαρού εισοδήματος των νοικοκυριών) έως και 500 δις δρχ. ή και παραπάνω (στα οποία σενάρια δεν γίνεται καταγραφή της ωφέλειας). Στις εκτιμήσεις αυτές υπάρχει μεγάλο εύρος αβεβαιότητας, όπως αναλύεται παρακάτω.

Από πλευράς περιφερειακής πολιτικής, το ζητούμενο, όμως, δεν είναι μια απλή καταγραφή κόστους και ωφέλειας. Η ερώτηση που πρέπει να απαντηθεί είναι αν ένα επενδυτικό πρόγραμμα ανάλογου ύψους, έστω 500 δις. δρχ., το οποίο θα στόχευε απευθείας στην ανάπτυξη της περιοχής της Θεσσαλονίκης και όχι αναγκαστικά στη δημιουργία μιας Έκθεσης, θα είχε καλύτερα αναπτυξιακά αποτελέσματα. Συνήθως η απάντηση είναι καταφατική, αφού ο ενδιάμεσος στόχος της Έκθεσης απορροφά πόρους που δεν έχουν αναγκαστικά το μέγιστο αναπτυξιακό

αποτέλεσμα (π.χ. εγκαταστάσεις που δεν θα έχουν μετα-εκθεσιακή χρήση, κόστος προβολής που απευθύνεται στους Έλληνες και όχι αναγκαστικά στους ξένους ώστε να ωφεληθεί ο εισαγόμενος τουρισμός, κ.ά.). Ο ενδιαμέσος στόχος της Έκθεσης βοηθάει ως όχημα πίεσης και σύγκλισης προς τον τελικό στόχο, μόνον όταν υπάρχει έλλειψη συντονισμού για την κατάκτηση του τελικού στόχου, που είναι η ανάπτυξη.

Από πλευράς περιφερειακής πολιτικής, υπάρχει και ένα δεύτερο γενικότερο ερώτημα αν οι προτεινόμενες επενδύσεις των περίπου 500 δις θα πρέπει να διοχετευτούν στη Θεσσαλονίκη ή κάπου αλλού ώστε να μεγιστοποιηθεί η πιθανότητα ανάπτυξης, αλλά και περιφερειακής σύγκλισης σε όλη την Ελλάδα.

2. Ανάλυση

Οι επισημάνσεις στη Σύνοψη της Μελέτης Σκοπιμότητας για την **οικονομική** σκοπιμότητα της ανάληψης της διοργάνωσης σκιαγραφούν μια σχετικά ουδέτερη ή λίγο απαισιόδοξη εικόνα όσον αφορά το κόστος. Συγκεκριμένα, το ελάχιστο κόστος της Έκθεσης, που θα επιβαρύνει τον ΠΔΕ και τον Τακτικό Προϋπολογισμό, ανέρχεται σε 162,5 δις δρχ (107,2 δις το κόστος των ελάχιστων υποδομών συν 55,3 δις τα λειτουργικά έξοδα). Τα αναμενόμενα έσοδα, εφόσον υπάρξουν χορηγίες της τάξης των 77 δις δρχ., ελάχιστος αριθμός επισκεπτών περίπου 4,5 εκατ. και σωστή μετα-εκθεσιακή χρήση των εγκαταστάσεων, αναμένονται να είναι περίπου 150 δις. Έτσι, σε ένα σενάριο σχετικά αισιόδοξο από πλευράς εσόδων και αυστηρώς περιοριστικό από πλευράς δαπανών, το έλλειμμα θα περιοριστεί στα 12,5 δις δρχ.

Ο κίνδυνος όμως υψηλότερων ελλειμμάτων είναι μεγάλος (και αναλύεται στη συνέχεια). Όπως σωστά επισημαίνεται στη Μελέτη Σκοπιμότητας, για την επιτυχία της Έκθεσης πιθανόν να απαιτηθούν και επιπλέον έργα για τον εκσυγχρονισμό των υποδομών της πόλης. Με τα έργα αυτά, προστίθεται μία δαπάνη της τάξης των 487 δισ. περίπου, και το κόστος της διοργάνωσης της Έκθεσης ανεβαίνει στα 650 δισ. δρχ. Επιπλέον, η προηγούμενη εμπειρία από άλλες χώρες που διοργάνωσαν την EXPO, δείχνει ότι η διοργάνωση μίας τέτοιας Έκθεσης δεν είναι κερδοφόρα.

Ως αντίβαρο του κόστους, η Μελέτη Σκοπιμότητας σωστά επισημαίνει τη δημιουργία 30.713 – έστω και προσωρινών – άμεσων και έμμεσων θέσεων εργασίας, αλλά και τη γενικότερη αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας στην ευρύτερη περιοχή, καθώς επίσης και την πιθανή αναβάθμιση της Θεσσαλονίκης ως εμπορικό κέντρο. Οι προβλέψεις αυτές έχουν σημαντικό βαθμό αβεβαιότητας, αλλά και εξίσου σημαντική πιθανότητα να επαληθευτούν. Η Μελέτη Σκοπιμότητας δεν υπεισέρχεται, όμως, σε ενδελεχή ποσοτικοποίηση του ισοζυγίου κόστους - ωφέλειας. Προσεγγίζει το μέγεθος της ωφέλειας με το σωρευτικό ποσοστό αύξησης του ΑΕΠ της Περιφέρειας (8,6%), που ισοδυναμεί με 76 δις εισοδήματος μόνο σε ένα συγκεκριμένο σενάριο.

Βεβαίως, όπως τονίστηκε και παραπάνω, η αξιολόγηση της πρότασης, με δεδομένη μία επιβάρυνση του Προϋπολογισμού του ελληνικού Δημοσίου της τάξης των 12,5 δισ. δρχ. έως 500 δισ. ή και περισσότερο, πρέπει να γίνεται με βάση το ύψος του οφέλους που επιτυγχάνεται σε σχέση με το κόστος ευκαιρίας του ποσού που επενδύθηκε. Δηλαδή, με βάση το όφελος που εναλλακτικά θα προέκυπτε αν επενδύονταν ποσά της ίδιας τάξης (500 δισ. περίπου)

στη Θεσσαλονίκη, όχι με στόχο τη διοργάνωση της Έκθεσης, αλλά με γνώμονα τη στρατηγική περιφερειακής ανάπτυξης της περιοχής. Είναι σαφές ότι όταν ο στόχος είναι απευθείας η ανάπτυξη, η αποτελεσματικότητα των επενδύμενων πόρων μεγιστοποιείται.

3. Οι παράγοντες αβεβαιότητας

Η διοργάνωση της Έκθεσης μοιάζει με τη διοργάνωση μιας μικρής Ολυμπιάδας. Χαρακτηριστικά αναφέρονται οι ακόλουθες ομοιότητες:

- Για να επιτευχθούν τα έσοδα, υπάρχει ανάγκη για καθολική συναίνεση και για ανάδειξη της έκθεσης σε “όραμα” και “στόχο” για όλη την Ελλάδα ώστε να γίνουν οι απαιτούμενες χορηγίες.
- Υπάρχει ανάγκη ιδιαίτερα εξαιρετικών διαχειριστικών ικανοτήτων για την επιτυχή έκβαση του εγχειρήματος, γεγονός που πιθανότατα να οδηγήσει στη δημιουργία ειδικού φορέα.

Σε αντιδιαστολή, όμως, με τους Ολυμπιακούς Αγώνες, που είναι ένα διεθνές γεγονός παγκοσμίου ακτινοβολίας και συμμετοχής, η συντριπτική πλειοψηφία των προβλεπόμενων επισκέψεων αναμένεται να είναι από εγχώριους επισκέπτες. Έτσι, η επιλογή της θεματικής ενότητας της Έκθεσης είναι ιδιαίτερα κρίσιμη, αφού θα πρέπει να επιλεγεί με τρόπο ώστε να αποτελεί πόλο έλξης κυρίως για τους Έλληνες και όχι αναγκαστικά για τους ξένους. Το «όραμα» ή ο «στόχος» πρέπει να συγκινεί τους Έλληνες και έτσι μειώνεται η πιθανότητα θετικών μελλοντικών επιδράσεων στον εισρεόμενο ξένο τουρισμό.

Υψηλή αβεβαιότητα δημιουργούν και οι παρακάτω παράγοντες:

- Η μετα-εκθεσιακή χρήση μεγάλου μέρους των εγκαταστάσεων είναι αβέβαιης οικονομικής ωφέλειας. Υπάρχει κίνδυνος μη επιβεβαίωσης των αναμενόμενων «εσόδων αποδόμησης» της τάξης των 23,4 δις δρχ. Η Μελέτη Σκοπιμότητας προτείνει ως μερική λύση τη μεταφορά του Εκθεσιακού Κέντρου Θεσσαλονίκης στο χώρο της Έκθεσης EXPO. Όμως, η λύση αυτή πιθανόν να είναι ανέφικτη εφόσον προχωρήσει η ιδιωτικοποίηση της HELEXPO .
- Η χρηματοδότηση της διοργάνωσης έχει αποκλειστικά σχεδόν δημόσιο χαρακτήρα. Η όποια ιδιωτική συμμετοχή αναμένεται στον τομέα της ξενοδοχειακής υποδομής και είναι της τάξης των 15 δις., ενώ είναι μικρή η δυνατότητα χρηματοδότησης από το Γ' ΚΠΣ, αφού τα επιχειρησιακά προγράμματα έχουν ήδη οριστικοποιηθεί και εγκριθεί. Η Μελέτη Σκοπιμότητας προτείνει την άντληση πόρων από το αποθεματικό επίδοσης του Γ' ΚΠΣ, το οποίο φυσικά είναι και το μέρος των πόρων του Γ' ΚΠΣ με το μεγαλύτερο κίνδυνο απώλειας, αφού προϋποθέτει ότι όλα τα έργα του ΚΠΣ μέχρι την ενδιάμεση αυτή αξιολόγηση θα τρέχουν ομαλά και εντός χρονοδιαγράμματος.
- Είναι επίσης ορατός ο κίνδυνος της εκτόπισης άλλων επενδυτικών και άρα αναπτυξιακών δραστηριοτήτων λόγω της διοργάνωσης της Έκθεσης.
- Υπάρχει τέλος ο κίνδυνος να μετατραπεί η Έκθεση σε «όχημα πολιτικών πιέσεων» για την εκτέλεση επιπλέον έργων στην περιοχή της Θεσσαλονίκης, οπότε και το κόστος θα εκτιναχθεί σε υψηλότερα επίπεδα από αυτά που αναφέρονται στη Μελέτη Σκοπιμότητας.